

2. Bergmann J. The Flipped Class: Myths vs. Reality / Jon Bergmann, Jerry Overmyer, Brett Wilie [Електронний ресурс] – Режим доступу до документа : <http://www.thedailyriff.com/articles/the-flipped-class-conversation-689.php>
3. Bergmann, J. Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day / Jonathan Bergmann, Aaron Sams. – International Society for Technology in Education, 2012. – 120 p.
4. Brame C. Flipping the classroom. Vanderbilt University Center for Teaching [Електронний ресурс] – Режим доступу до документа: <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/flipping-the-classroom/>
5. Honeycutt B. 5 Ways to Address Student Resistance in the Flipped Classroom [Електронний ресурс] – Режим доступу до документа: <http://www.fractuslearning.com/2016/02/04/student-resistance-flipped-classroom/>
6. Walvoord B. E. Effective grading: A tool for learning and assessment / Walvoord B. E., Anderson V. J. – San Francisco : Jossey-Bass, 1998.

УДК 811.161.2'37

**І. Ю. Підгородецька,**  
ХНАУ імені В. В. Докучаєва, м. Харків

### «СПІЛКУВАННЯ» І «КОМУНІКАЦІЯ» (ДО ПРОБЛЕМИ ОКРЕСЛЕННЯ ПОНЯТЬ)

*У статті розглянуто проблему визначення термінів «спілкування» і «комунікація» в сучасних соціогуманітарних дослідженнях. Визначено спільне і відмінне в семантиці названих вище термінів. З'ясовано, що в мовознавчому аспекті зазначені терміни є синонімами; у психології та соціальній філософії їхнє змістове наповнення розрізняється. Встановлено національну специфіку вживання поняття «спілкування» в українському лінгвокультурному просторі.*

**Ключові слова:** комунікація, спілкування, міжкультурна комунікація, теорія міжкультурної комунікації

#### «SPILKUVANNIA» AND «COMMUNICATION» (TO THE PROBLEM OF CONCEPT DEFINITIONS)

*In the article the problem of the definition of terms «spilkuvannia» and «communication» in the modern social-humanities research is examined. The purpose of the article is to determine the semantic filling of the terms «spilkuvannia» and «communication» as the fundamental concepts of the modern social-humanities research referring to the intercultural communication problems. The common and different features in semantics of the terms are defined. It was found that in the linguistic aspect these terms are synonymous, and in social psychology and philosophy their semantic content is varies. The specific using of the term «spilkuvannia» in the Ukrainian lingual-cultural space is established.*

*The concepts «spilkuvannia» and «communication» have both common and different value components. Both spilkuvannia and communication are exchange and information transfer processes; they relate to language as a means of transmission information. These concepts differ in their content: the concept «spilkuvannia» is mainly associated with interpersonal interaction, and the concept «communication» contains additional meaning – «information exchange in society». The term «spilkuvannia» functions in all styles of the modern Ukrainian language. The term «communication» scope of functioning is scientific style.*

**Keywords:** communication, «spilkuvannia», intercultural communication, intercultural communication theory.

#### «ОБЩЕНИЕ» И «КОММУНИКАЦИЯ» (К ПРОБЛЕМЕ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПОНЯТИЙ)

*В статье рассматривается проблема определения терминов «общение» и «коммуникация» в современных социогуманитарных исследованиях. Определено общее и различное в семантике названных выше терминов. Установлено, что в языковедческом аспекте указанные термины являются синонимами; в психологии и социальной философии их содержание различается. Отмечено, что существует специфика употребления понятия «общение» в украинском лінгвокультурном пространстве.*

**Ключевые слова:** коммуникация, общение, межкультурная коммуникация, теория межкультурной коммуникации.

У наш час існує своєрідне соціальне замовлення на дослідження проблем міжкультурної комунікації, оскільки завдяки глобалізаційним процесам збільшується кількість міжнародних контактів в усіх сферах суспільного життя. Інтеграція України в європейський освітній простір зумовлює розширення міжкультурних зв'язків у сфері освіти та науки. Завдяки інтенсифікації міжкультурної взаємодії відкриваються нові види і форми спілкування, головною умовою успішності яких є взаєморозуміння, толерантність, повага до людей інших національностей, культур, віросповідань.

Проблеми міжкультурної комунікації досліджують вітчизняні й зарубіжні науковці, зокрема Г. Ю. Богданович, Л. А. Вербицька, Є. М. Верещагін, Д. Б. Гудков, П. М. Донець, В. Г. Костомаров, О. А. Леонтович, А. П. Садохін, С. Д. Смирнов, С. Г. Тер-Мінасова. Значущість міжкультурної комунікації робить її об'єктом міждисциплінарних наукових досліджень, у яких взаємодіють лінгвісти, історики, філософи, літературознавці, психологи, соціологи. Лінгвістичний аспект міжкультурної комунікації спрямований на дослідження мовних та паравербальних маркерів культурної інформації з метою досягнення комунікативної співпраці як взаєморозуміння носіїв різних культур і запобігання комунікативному конфлікту.

**Мета статті** – визначити змістове наповнення термінів *спілкування* і *комунікація* як основоположних понять сучасних соціогуманітарних досліджень із проблем міжкультурної комунікації.

Термін *комунікація* поширився в науковій літературі в середині ХХ ст. і став ключовим у соціально-гуманітарному знанні. Перші праці з комунікативно-теоретичною спрямованістю з'явилися у 20–30-ті рр. ХХ ст.; предметом їхнього дослідження були нові на той час засоби масової інформації. У другій половині ХХ ст. формується інформаційно-технічний підхід до проблем комунікації. Саме в його річищі терміни *комунікація* і *теорія комунікації* починають активно застосовувати щодо засобів масової інформації.

Але, можливо, найбільш важливий імпульс для формування теорії міжкультурної комунікації був отриманий із мовознавства, де в 70-ті рр. ХХ ст. відбувся поступовий перехід від структуралізму, що домінував на той час у лінгвістиці і предметом якого була «мова як система», до функціонального, прагматичного й комунікативного опису мови, тобто до вивчення мови як засобу комунікації. Цей перехід, що зазвичай називають «комунікативним поворотом» у лінгвістиці, дав змогу досягти значного прогресу в дослідженні реальних механізмів функціонування мови, але і його потенціал виявився обмеженим. На певному етапі стало очевидним, що девіз комунікативної лінгвістики «мова як засіб комунікації» треба доповнити постановкою питання «вивчення іноземної мови як засобу комунікації» (міжмовна комунікація), а згодом – і гаслом «вивчення іноземної мови як засобу міжкультурної комунікації» [2, с. 7].

Слово «комунікація» активно функціонує в європейських мовах, походить від латинського *communicatio* – «зв'язок, повідомлення» і має такі дефініції: «1) спілкування, що ґрунтується на взаєморозумінні; повідомлення інформації від од-

нієї людини до іншої або кількох інших; 2) *масова* К. – процес поширення інформації за допомогою технічних засобів» [4, с. 543]; «... 2. Лінгв.; рідко. Те саме, що спілкування, зв'язок» [6, т. 4, с. 254]; «... 2. Обмін інформацією. 3. Лінгв.; рідко. Те саме, що спілкування, зв'язок» [1, с. 446].

Часто вживаними в науковому стилі мовлення є такі запозичені лексеми, як *комунікабельний, комунікативний, комунікант*. *Комунікабельний* «[пізнюлат. *communicabilis* – той, що з'єднується] – здатний до спілкування, до встановлення контактів і зв'язків; товариський» [4, с. 543]; «товариський, контактний» [1, с. 446]. *Комунікативний* «[лат. *communicativus*] – мовозн. той, що належить до комунікації 1» [4, с. 543]; «1. лінгв. Прикм. до комунікація 2. 2. Прикм. до комунікативність» [1, с. 446].

Поняття комунікації є одним із ключових у сучасних гуманітарних дослідженнях. Поширення терміна *комунікація* у вітчизняному науковому мовленні зумовлено розвитком соціально-гуманітарного знання, зокрема таких його напрямів, як комунікативна лінгвістика, соціолінгвістика, психолінгвістика, теорія міжкультурної комунікації. Семантичним ядром слова *комунікація* є сема «зв'язок будь-яких об'єктів». У соціології таким об'єктом постає суспільство і складники його структури (тому найчастіше соціологічним об'єктом є масова комунікація). У психології мова йде про міжособистісну комунікацію, в етнографії досліджують міжетнічну комунікацію, в освіті мають на увазі комунікацію між учителем і учнем [8, с. 4].

Становлення і бурхливий розвиток теорії міжкультурної комунікації зумовлені низкою причин: розвитком матеріальної цивілізації, переглядом ставлення до «чужого» та «чужих», виникненням теорії комунікації. Теорія міжкультурної комунікації як наука сформувалася спочатку у США, згодом поширилася в країнах Західної Європи. Із середини 90-х рр. XX ст. проблеми міжкультурної комунікації досліджують вітчизняні й російські науковці, котрі переважно послуговуються термінологічним апаратом, розробленим західними ученими.

У вітчизняних розвідках із дослідження проблем міжкультурної комунікації поряд із терміном *комунікація* як синонім уживають і термін *спілкування*, похідний від дієслова *спілкуватися*, що має слов'янське походження і низку спільнокореневих слів: *спілка, спільний, спільнота, суспільство*. У тлумачних словниках лінгвістичний термін *спілкування* визначають як «взаємні стосунки, діловий, дружній зв'язок» [6, т. 9, с. 527; 1, с. 1172]. Лексема *спілкування* у значенні «взаємні стосунки, взаємний зв'язок» має такі синоніми: *зносини, контакт, контактування, комунікація, порозуміння* [5, с. 656]. Таким чином, лінгвістичні терміни *спілкування* і *комунікація* постають синонімами.

У психології та соціології термін *комунікація* використовують для позначення процесу передачі інформації від людини до людини, обміну інформацією в суспільстві з метою впливу на соціальні процеси. Поняття «спілкування» визначають як міжособистісну взаємодію людей, що має моральну, інформаційну, духовну, практичну цінність [9, с. 35-36].

У соціальній філософії спілкування розглядають як одну з основних форм людської взаємодії, істотну ознаку життєдіяльності особистості як суспільної істоти. Серед численних засобів спілкування центральне місце належить слову, мові. Людське спілкування на три чверті складається з мовного спілкування [7, с. 336-337].

Сучасна наука дає такі визначення понять *спілкування* і *комунікація*: спілкування – це соціально зумовлений процес обміну думками і почуттями між людьми в різних сферах їхньої пізнавально-трудової та творчої діяльності, що реалізується в основному за допомогою вербальних засобів комунікації; комунікація є соціально зумовленим процесом передачі і прийому інформації як у міжособистісному, так і в масовому спілкуванні різними каналами за допомогою вербальних та невербальних комунікативних засобів. Найбільш відомою формою вербальної комунікації є людська мова, завдяки якій люди отримують і передають основний потік інформації [9, с. 36].

У працях, присвячених проблемам міжкультурної комунікації, більш уживаним є термін *комунікація*, що входить до таких поширених термінологічних словосполучень, як *міжкультурна комунікація, соціальна комунікація, вербальна і невербальна комунікація, опосередкована комунікація, засоби комунікації, процес комунікації, ядро комунікації*. Лексемі *спілкування* значно рідше вживають у термінологічних словосполученнях. Такі словосполучення є синонімами відповідних терміносполучень зі словом *комунікація*: *код спілкування (комунікації), засоби спілкування (комунікації), контекст спілкування (комунікації), вербальне спілкування (комунікація), ділове спілкування (комунікація), види і форми спілкування (комунікації)*.

Поширеними є термінологічні словосполучення з лексемою *комунікативний*: *комунікативна культура, комунікативний стиль, комунікативна поведінка, комунікативна ситуація, комунікативні стратегії, комунікативна компетентність, комунікативні якості і уміння, комунікативні цілі, комунікативний акт, комунікативна гнучкість, комунікативні збої та непорозуміння, комунікативна особистість*.

Дослідники зазначають, що однією з провідних характеристик російської комунікативної поведінки є товариськість (комунікабельність) [3, с. 217], що, на нашу думку, притаманна й українцям. Товариськість містить комплекс ознак, які створюють передумови для успішної комунікації: відкритість, комунікативну активність, здатність встановлювати смисловий і емоційний контакт із партнером, готовність продукувати висловлювання і сприймати інформацію, що надходить від співрозмовника. Варто звернути увагу на те, що слово «спілкування» істотно відрізняється за семантикою від свого еквівалента в англійській мові (*communication*). Цим, зокрема, пояснюються труднощі перекладу англійською мовою таких речень, як «Мені подобається спілкуватися з різними людьми» або «Приходь увечері, поспілкуємося». Причину зазначеної міжмовної розбіжності дослідники вбачають у тому, що саме спілкування в різних лінгвокультурних середовищах може розрізнятися за низкою параметрів (частотою контактів, тональністю, глибиною, тривалістю). Товариськість виявляється в легкості встановлення контакту з незнайомими людьми, нетерпимості до мовчання, пріоритетності спілкування в міжособистісних стосунках порівняно з іншими видами діяльності і т. ін. [3, с. 217]. Представники східнослов'янських культур цінують неформальне спілкування, легко встановлюють дружні зв'язки, здатні відкрити душу незнайомій людині. У таких випадках мова йде саме про спілкування, а не про комунікацію. Зауважимо, що лексема *спілкування* є стилістично нейтральною.

Отже, поняття *спілкування* і *комунікація* мають як спільні, так і відмінні значеннєві компоненти. І спілкування, і комунікація – це процеси обміну й передачі інформації; вони пов'язані з мовою як засобом передачі інформації. Відрізняються ці поняття обсягом свого змісту: спілкування найчастіше пов'язують із міжособистісною взаємодією, а поняття *комунікація* містить додаткове значення – «інформаційний обмін у суспільстві». Лексема *спілкування* функціонує в усіх стилях сучасної української мови. Сферою функціонування терміна *комунікація* переважно є науковий стиль.

Подальші дослідження будуть спрямовані на виявлення мовних маркерів аксіологічного аспекту поняття *спілкування* в українській лінгвокультурі.

#### Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.

2. Донец П. Н. Теория межкультурной коммуникации: специфика культурных смыслов и языковых форм : автореф. дисс. на соискание научн. степени докт. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / П. Н. Донец; Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина. – Х., 2003. – 24 с.
3. Леонтович О. А. Системно-динамическая модель межкультурной коммуникации между русскими и американцами : дисс. на соискание научн. степени докт. филол. наук : спец. 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» / О. А. Леонтович; Волгоградский государственный педагогический университет. – Волгоград, 2002. – 502 с.
4. Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень / [уклад. Л. О. Пустовит та ін.]. – К. : Довіра, 2000. – 1018 с.
5. Словник синонімів української мови: В 2 т / А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головащук та ін. – К. : Наукова думка, 2001. – Т. 2. – 960 с.
6. Словник української мови. В 11 томах / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К. : Наукова думка, 1970–1982. Т. 4. – 1973 – 840 с.  
Т. 7. – 1976 – 724 с.
7. Соціальна філософія: короткий енциклопедичний словник / за заг. ред. В.П. Андрущенко, М.І. Горлача. – К. – Х. : ВМП «Рубікон», 1997. – 400 с.
8. Фалькова Е. Г. Межкультурная коммуникация в основных понятиях и определениях: Методическое пособие / Е. Г. Фалькова. – СПб. : Ф-т филологии и искусств СПбГУ, 2007. – 77 с.
9. Фрик Т.Б. Основы теории межкультурной коммуникации: учебное пособие / Т.Б. Фрик; Томский политехнический университет. – Томск : Изд-во Томского политехнического университета, 2013. – 100 с.

УДК 372

**А. С. Птушка,**

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків

### ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

*У статті докладно розглядається використання Інтернету на заняттях з іноземної мови. Проаналізовано усі позитивні моменти впровадження Інтернету під час навчання іноземної мови. Результати дослідження показали, що Інтернет є дуже багатим джерелом потенційних навчальних ресурсів та те, що використання інформаційних технологій дозволяє зробити навчання більш ефективним та індивідуалізованим.*

**Ключові слова:** іноземна мова, Інтернет, інформаційні технології, навчання, спілкування.

#### **THE USAGE OF THE INTERNET ON THE LESSONS OF FOREIGN LANGUAGE**

*The usage of the Internet on the lessons of foreign language is thoroughly examined in the article. All positive moments of introduction of the Internet during the learning of foreign language are analysed. The results of the research showed that the Internet was the very rich source of potential educational resources and that the usage of information technologies allowed to do learning more effective and individualized.*

**Key words:** foreign language, Internet, information technologies, learning, communication.

#### **ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРНЕТА НА ЗАНЯТИЯХ ПО ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ**

*В статье подробно рассматривается использование Интернета на занятиях по иностранному языку. Проанализированы все позитивные моменты внедрения Интернета во время изучения иностранного языка. Результаты исследования показали, что Интернет является очень богатым источником потенциальных учебных ресурсов и то, что использование информационных технологий позволяет сделать обучение более эффективным и индивидуализированным.*

**Ключевые слова:** иностранный язык, Интернет, информационные технологии, обучение, общения.

Використання Інтернету на заняттях з іноземної мови – одна з умов успішного вивчення іноземної мови. Сучасні інформаційні технології мають бути ефективним інструментом, який полегшить засвоєння знань, зробить навчання інтерактивним, цікавим, наочним та індивідуальним.

Інтернет є дуже багатим джерелом потенційних навчальних ресурсів. Сьогодні можна побачити багато розробок з методики вивчення іноземної мови за допомогою ресурсів Інтернету, а також існують прихильники ідеї вивчення іноземної мови лише за допомогою зазначеної мережі, без традиційної роботи з підручником [1; 3].

Мережа Інтернет надає необмежені можливості викладачам іноземної мови для отримання будь-якої інформації. Заняття можливо зробити цікавішим, а момент підготовки до заняття швидким і ефективним. Враховуючи зазначене, **актуальність обраної теми** пов'язана із зростаючими вимогами до рівня оволодіння іноземною мовою та підвищеною зацікавленістю до пошуку ефективних засобів навчання іноземної мови і міжкультурної комунікації у ВУЗі.

**Новизна** роботи полягає у поглибленому вивченні використання Інтернету на заняттях з іноземної мови. **Метою** статті є розкриття значення використання Інтернету на занятті з іноземної мови як засобу стимулювання процесу навчання. **Об'єктом** дослідження є вплив Інтернету на процес навчання і на процес формування знань, навичок та умінь. **Предмет** дослідження становить Інтернет як засіб підвищення ефективності навчального процесу на заняттях з іноземної мови.

Сьогодні використання інформаційних технологій – одна з умов успішного вивчення іноземної мови. Тому викладач іноземної мови повинен, окрім ґрунтовної фахової підготовки, володіння сучасною комунікативною методикою, використовувати інформаційні технології на усіх етапах навчання – це вимога часу. Сучасні інформаційні технології мають бути ефективним інструментом, який полегшить засвоєння знань, зробить навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим, наочним та індивідуальним.

Неможливо заперечити, що Інтернет є дуже багатим джерелом потенційних навчальних ресурсів. Можливості використання Інтернет-ресурсів величезні. Глобальна мережа Інтернет створює умови для одержання будь-якої необхідної студентам і викладачам інформації: країнознавчий матеріал, новини з життя молоді, статті з газет і журналів, необхідна література та інше.

Відомо, що основна мета вивчення іноземної мови – формування комунікативної компетенції, всі інші цілі реалізуються в процесі здійснення цієї головної мети [2]. Комунікативний підхід має на увазі навчання спілкуванню і формування здатності до міжкультурної взаємодії, що є основою функціонування Інтернету. Поза спілкуванням Інтернет не має змісту – це міжнародне багатонаціональне, крос-культурне суспільство, чия життєдіяльність заснована на електронному спілкуванні мільйонів людей в усьому світі, що говорять одночасно. Включаючись у нього на заняттях з іноземної мови викладач створює модель реально-